

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	7
İÇİNDEKİLER.....	9
KISALTMALAR	13
GİRİŞ	15

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ'NE GİDEN SÜREÇ

I. TARİHİ GELİŞİM	19
A. Soykırım Kavramının Doğuşu	19
B. Bir Suç Olarak Soykırımın Tanımlanması	22
II. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞININ BAŞLANGICINA KADAR YAŞANAN GELİŞMELER.....	29
A. Birinci Dünya Savaşı'nın Sonlanmasına Kadar Devam Eden Süreç.....	29
B. İki Dünya Savaşı Arasındaki Gelişmeler	33
III. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI VE SONRASINI KAPSAYAN DÖNEMDE YAŞANAN GELİŞMELER	37
A. Genel	37
B. Nürnberg ve Tokyo Uluslararası Askeri Ceza Mahkemeleri	41
C. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 96(I) Sayılı Kararı	46

İKİNCİ BÖLÜM

1948 TARİHLİ SOYKIRIM SUÇUNUN ÖNLENMESİ VE CEZALANDIRILMASINA DAİR SÖZLEŞME'DE SOYKIRIM SUÇU

I. GENEL	49
II. SUÇUN KONUSU	52
A. Maddi Konu (Korunan Gruplar).....	52
a. Grup Kavramı	52
b. Grupların Tanımı Sorunu.....	55
i. Milli Grup	61
ii. Etnik Grup	62
iii. Dini Grup	64
iv. Irki Grup	65
c. Korunan Grubun Yok Edilmesinde Kısmen Ölçütü	66

III. SUÇUN UNSURLARI.....	70
A. Maddi unsur (Actus Reus).....	70
a. Grup Üyelerinin Öldürülmesi.....	70
b. Grup Üyelerine Ciddi Bedensel ya da Zihinsel Zarar Verme.....	72
c. Grup Üyelerini Kasten Bunların Fiziki Olarak Kısmen ya da Tamamen Yok Edilmesi Sonucunu Doğuracağı Önceden Hesaplanan Yaşam Koşulları Altına Sokmak.....	75
d. Grup İçinde Doğumları Bilinçli Olarak Önlemeye Yönelik Tedbirler Dayatmak.....	78
e. Gruba Ait Çocukların Bir Başka Gruba Zorla Nakledilmesi.....	80
B. Mânevî Unsur (Mens Rea).....	82
a. Soykırımı Bilme ve İsteme.....	83
b. Soykırım Suçuna Özel Kast (Dolus Specialis).....	85
c. Soykırım Yapmaya Yönelten Saik.....	88
d. Yok Etmek Amacıyla Gerçekleştirilen Soykırım Suçunda Var Olması Gereken Kastın İspatı.....	90
IV. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ.....	92
A. Soykırım Yapılması Amacıyla Anlaşmak.....	93
B. Soykırım Yapılmasını Doğrudan ve Aleni Şekilde Tahrik Etmek.....	95
C. Soykırım Yapmaya Teşebbüs Etmek.....	97
D. Soykırımı İştirak.....	98
E. Ast ile Üst Arasındaki İlişkinin Sonucunda Oluşan Sorumluluk Konusu.....	100
F. İçtima.....	107

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ VE SOYKIRIM

I. SOYKIRIM SÖZLEŞMESİ'NİN ARDINDAN KURULAN ULUSLARARASI CEZA MAHKEMELERİNDE SOYKIRIM SUÇU VE ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİNE GİDEN YOL.....	109
A. Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi.....	109
B. Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi.....	114
II. ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ.....	118
A. Kalıcı Nitelikte Bir Uluslararası Ceza Mahkemesinin Gerekliliği Meselesi.....	118
B. Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Kuruluşu.....	121
C. Roma Konferansı.....	123
D. Roma Statüsü'nün Getirdiği Yenilikler.....	125
E. Roma Statüsü'nün Türk Ceza Hukukuna Soykırım Suçu Bakımından Etkileri.....	128
F. Mahkeme'nin Yapısı ve Özellikleri.....	138

III. ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ'NİN SOYKIRIM SUÇUNA YAKLAŞIMI	
BAKIMINDAN EL BEŞİR DAVASI	140
A. Sudan'da Yaşananlar	140
B. Silahlı Çatışmalar ve Şiddet Olayları	146
C. Birleşmiş Milletler'in Olaylara Müdahil Olması	148
D. El Beşir'e Yöneltilen Suçlamalar	153
E. Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin El Beşir Hakkında Verdiği Tutuklama Kararı	155
F. Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin yetkilendirilmesi	160
G. El Beşir Davasının Soykırım Bakımından Değerlendirilmesi	164
SONUÇ	177
KAYNAKÇA	183

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AÜHF	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviri
Ed.	: Editör
EYUCM	: Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi
GoS	: Government of Sudan
HAC	: Humanitarian Aid Commission
ICC	: International Criminal Court
ICTR	: International Criminal Tribunal For Rwanda
ICTY	: International Criminal Tribunal For Former Yugoslavia
iss.	: issue
JEM	: Justice and Equality Movement
m.	: Madde
NISS	: National Intelligence and Security Service
no.	: Numara
para.	: Paragraf
RUCM	: Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi
s.	: sayfa
S.	: Sayı
SLM/A	: Sudanese Liberation Movement/Army
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TCK	: Türk Ceza Kanunu
UAD	: Uluslararası Adalet Divanı

UCM	: Uluslararası Ceza Mahkemesi
UHK	: Uluslararası Hukuk Komisyonu
vb.	: ve benzeri
Vol.	: Volume
Y.	: Yıl

GİRİŞ

Tarih sayfaları, insanoğlunun birlikte yaşayabilme ve yaradılışından ötürü ihtiyaç duyduğu temel hak ve özgürlüklere sahip olabilmekten kaynaklı giriştikleri mücadele örnekleriyle doludur. Dünyanın muhtelif bölgelerinde insanların bu temel hak ve özgürlüklere sahip olabilmeye maksadıyla yahut bu temel hak ve özgürlükleri sadece kendilerine tanınması gerektiğini düşünüp diğer insanların bu hak ve özgürlüklere sahip olmaması gerektiğini düşünmeleri sonucunda bu haklardan yoksun bırakılan toplulukların haklarını ellerinden almaya çalışanlara baş kaldırarak giriştikleri mücadeleler çeşitli saldırılara, çatışmalara hatta büyük savaşlara neden olmuştur.

Berber hayatlarını devam ettirme isteğiyle bir arada bulunan etnik köken, ırksal özellik yahut dini faktörler gibi çeşitli nitelikleri bulunan topluluklardan bir tarafın sahip olduğu nitelikten ötürü kendini ayrıcalıklı ilan etmesi ardından bu düşüncesini bulunduğu topluma benimsetme çabaları ve kendisini farklı görerek toplumdan sıyrılmak amacıyla ayrılıkçı davranışlar sergilemesi çatışmalara yol açmıştır. Bununla birlikte, devletlerin yayılcı politikaları doğrultusunda toprak kazanım istekleri ve ayrıca egemenliklerini diğer devletlerin kabul etmeleri için onlara düzenledikleri saldırılar neticesinde de birçok kez şiddetli çatışmalar yaşanmıştır.

İnsanoğlu geçmişten günümüze dek sayısız kez savaşlara, katliamlara ve çeşitli vahşetlere şahitlik etmiştir. Yaşanan bu tür vahim süreçlerde sayısı rakamlarla telaffuz edilemeyecek kadar fazla kişi hayata veda etmiştir. Üzülerek belirtmek gerekir ki günümüzde dahi gerçekleşen insanlık dışı olaylarda birçok insan yaşamını yitirmektedir.

Tarihte farklı coğrafyalarda sık sık belirli topluluklara karşı çeşitli insanlık dışı suçlar işlenmiştir. Tarih boyunca yaşanan olaylar neticesinde belki de en ağır bilançolar dünya savaşlarında meydana gelmiştir. Billhassa İkinci Dünya Savaşı'nda Naziler tarafından gerçekleştirilen katliamlar ilk akla gelen vahim nitelikte insanlık karşıtı eylemlerdir. İkinci Dünya Savaşı'nda yaşananlara daha fazla sessiz kalamayan uluslararası kamuoyu, insanlığa karşı gerçekleşen eylemlere yönelik bir yaptırım getirilmesi amacıyla harekete geçmiştir. Bunun sonucunda ad hoc nitelikte Nürnberg Ulusla-

rarası Askeri Ceza Mahkemesi ve Tokyo Uluslararası Askeri Ceza Mahkemesi kurulmuştur. Bu mahkemelerde gerçekleştirilen yargılamalar neticesinde insanlığa karşı suç işleyen kişilerin eylemlerinden ötürü cezalandırılacağı tüm dünyaya duyurulmuştur. Özellikle Nürnberg Statüsü'nde uluslararası hukuk literatürüne kazandırılan insanlığa karşı suçlar teriminin yanı sıra gerçekleştirilen Nürnberg yargılamalarının da soykırım suçunun kavramsallaşmasına etkisi oldukça önemlidir.

İkinci Dünya Savaşı'nda yaşanan vahim olaylara tanıklık eden Raphael Lemkin, soykırım kavramını ilk defa kullanan kişi olmuştur. Lemkin, yaşadıklarının da etkisiyle harekete geçerek soykırımın uluslararası nitelikte bir suç olarak kabul görmesi için çalışmalar gerçekleştirmiştir. Lemkin'in çalışmalarının da etkisiyle Birleşmiş Milletler 96(1) sayılı kararında soykırımın tanımı yapılmış ve soykırım kavramına ilk kez uluslararası nitelikte bir belgede yer verilmiştir.

İlerleyen süreçte yürütülen çalışmalar neticesinde 1948'de Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılmasına İlişkin Sözleşme tamamlanmıştır. Ortaya koyulan bu Sözleşme başta soykırım suçunun uluslararası hukukta yer edinmesi olmak üzere, soykırım kavramının uluslararası kamuoyu tarafından benimsenmesine, bununla beraber soykırım suçunun yaptırıma tabii olmasına ve soykırım suçunun işlenmesinin engellenmesine büyük katkıda bulunmuştur. Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin ardından Birleşmiş Milletler tarafından kurulan Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi statülerinde soykırım suçuna yer verilirken, bu mahkemeler tarafından soykırım suçuna ilişkin yargılamalar yapılmıştır. Yapılan bu yargılamalar gerek soykırım suçunun tanınmasına gerekse soykırım suçunun caydırıcılığına ve engellenmesine önemli katkılar sağlamıştır.

Uluslararası kamuoyu tarafından sürekli nitelikte bir uluslararası ceza mahkemesinin kurulmasına yönelik ihtiyaç duyulmasının da etkisiyle uzun yıllar süregelen çabalar sonucunda 1998'de Roma Konferansı'nda kabul edilen Roma Statüsü'ne bağlı olarak bir Uluslararası Ceza Mahkemesi kurulmuştur. Roma Statüsü'nün soykırım suçuna ilişkin düzenlemeleri ise Soykırım Sözleşmesi'ndeki soykırım hükümleri ile aynı doğrultudadır.

Kuruluşundan beri birçok kez yargılamalar yapan Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin, soykırım suçuna yaklaşımı uluslararası kamuoyu tarafından her zaman merak konusu olmuştur. Hem güncelliğini koruması bakımından hem de uluslararası kamuoyu tarafından ilgiyle takip edilen bir

konu olması bakımından Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Sudan'da yaşananlara yönelik yargılama faaliyetleri soykırım suçuna yaklaşımını kavramak için incelenmelidir. Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Sudan'ın Darfur bölgesinde yaşananları soykırım olarak nitelendirip nitelendirmeyeceği ve Sudan'ın Devlet Başkanı Ömer El Beşir'i yaşananlardan sorumlu tutup tutmayacağı hususları ilerleyen yıllarda soykırım suçunun ne gibi sonuçlar doğuracağı konusunda Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin soykırım suçuna yönelik yaklaşımına dair önemli detayları bünyesinde barındırmaktadır.

Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Yargı Yetkisi Kapsamında Soykırım Suçu isimli çalışmanın konusu, isminden de anlaşılacağı gibi Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin yargıladığı suçlardan birisi olan soykırım suçunun, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin yargılama yetkisi dahilinde incelenmesidir. Bu kapsamda soykırım suçunun ortaya çıkış sürecine, suçun tanımına değinilecek, ardından Soykırım Sözleşmesi başlığı altında soykırım suçuyla ilgili uluslararası hukukta yer alan düzenlemelere ve suçun unsurlarına yer verilecek, uluslararası ceza mahkemelerinin kararlarına da bu başlıklar altında yeri geldikçe değinilerek bunların etkisi sonucunda Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin soykırım suçu konusundaki yaklaşımı ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Çalışma kapsamında soykırım suçu ve Uluslararası Ceza Mahkemesi arasındaki ilişkiyi daha iyi ortaya koymak amacıyla Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin uygulamalarına özellikle yer verilecektir. Soykırım suçu hakkında uluslararası hukukta yer alan en kapsamlı düzenleme 1948 tarihli Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesidir. Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin temel yapı taşlarından olan Roma Statüsü'nde de yer alan soykırım suçu düzenlemesi, 1948 tarihli Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nden alınmıştır. Bu yüzden çalışmamız kapsamında 1948 tarihli Soykırım Sözleşmesi'ne de ayrıntılı olarak yer verilecektir.

Geniş perspektiften bakıldığında bu çalışmanın kapsamı ne sadece Uluslararası Ceza Mahkemesi'nden ne de soykırım suçundan ibaret olmayıp iki unsur arasında bağlantı kurularak üç farklı bölümde tek bir konu şeklinde ele alınacaktır. Soykırım suçu, klasik bir suç tipi olarak sadece unsurlarına yer verilerek değerlendirilmeyecek, çalışma kapsamında soykırım suçu, uluslararası hukuk düzenlemelerine ve eski uluslararası ceza mahkemeleri uygulamalarına da yer verilerek değerlendirilecektir. Böyle-

likle Uluslararası Ceza Mahkemesi ve soykırım suçunun bağlantısı kurularak, Mahkeme'nin soykırım suçuna yaklaşımı, soykırım hakkındaki değerlendirmeleri ve soykırım suçu ile ilgili uygulamaları çalışma kapsamında ortaya konulacaktır.

Bu çalışma kapsamında asıl hedeflenen Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin kuruluşu, yapısı gibi teknik detayları incelemek olmadığından, bu konulara ilişkin detaylı açıklamalara yer verilmeyerek, tartışmalı hususlar sınırlı tutulacaktır. Tez çalışmasının içeriğini üç bütünlüğü parça olan Soykırım suçunun tarihçesi, Soykırım Sözleşmesi ve Uluslararası Ceza Mahkemesi oluşturmaktadır. İlk olarak Soykırım suçunun değerlendirilmesinde suçun tanımına, ortaya çıkış sürecine, soykırım kavramının gelişiminde yaşanan gelişmelere değinilecektir. Daha sonra Soykırım suçunun unsurları ayrıntılı olarak açıklanacak, soykırım suçuyla ilgili gerek uluslararası hukukta yer alan düzenlemelere gerek Türk Ceza Kanunu'nda yer alan düzenlemelere de bu kapsamda değinilecektir. Soykırım suçunun incelendiği bölümde, geçmişten günümüze kadar olan soykırım suçuyla ilgili yargılamalara da değinilerek Uluslararası Ceza Mahkemelerinin soykırım suçuyla ilgili uygulamalarına yer verilecektir. Bunların ardından Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin kuruluş süreci, Roma Statüsü'nün getirdiği yenilikler ve Mahkeme'nin yapısı ve özelliklerine değinilecektir. Son olarak Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin gerçekleştirdiği ve hali hazırda gerçekleştirmekte olduğu Sudan olayları doğrultusunda Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin soykırım suçu ile olan ilişkisi, soykırım konusunda dikkat ettiği hususlar ve soykırım suçuna genel olarak yaklaşımı değerlendirilecektir.